

Finanční systém. Informační asymetrie.

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mgr. Tetiana Konieva, Ph.D.
Katedra financí a účetnictví

Definice a účel financí

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Finance jsou systém vytváření, oběhu a správy peněz a investic
- Finance zahrnují spoření a půjčování, investování, získávání kapitálu a prodej a obchodování s cennými papíry.
- Účelem těchto činností je umožnit společnostem a jednotlivcům financovat určité činnosti nebo projekty již dnes, aby byly v budoucnu splaceny na základě toků příjmů generovaných z těchto činností.
- Bez financí by si lidé nemohli dovolit kupovat domy (zcela v hotovosti) a společnosti by nemohly růst a expandovat tak, jak mohou dnes. Finance tedy umožňují efektivnější alokaci kapitálových zdrojů.

Definice finančního systému

- Finanční systém je systém, který umožňuje převod peněz mezi spořiči (šťadatelé, věřitelé), kteří ušetřili peníze a dlužníky, kteří potřebují půjčit peníze.
- Finanční systém je soubor institucí, jako jsou banky, pojišťovny a burzy, které umožňují výměnu finančních prostředků.
- Protože se potřeby financování mezi deficitními jednotkami liší, byly vytvořeny různé finanční trhy a finanční instituce.
- Finanční systém usnadňuje převod prostředků z přebytkových jednotek do deficitních jednotek.
-

Definice finančního systému

Financial System

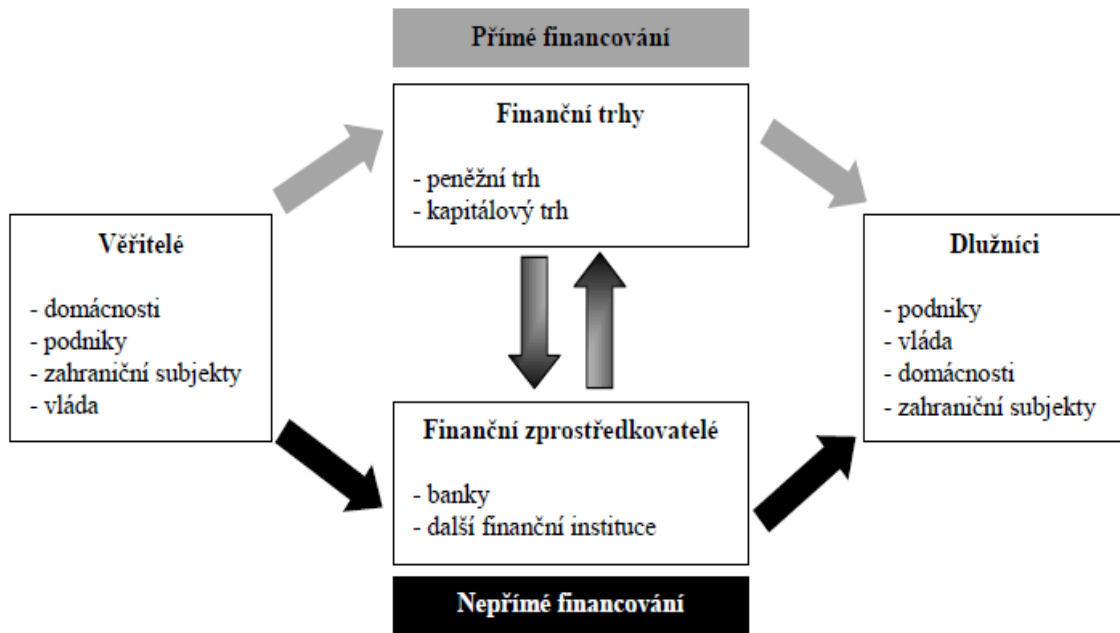
- Financial System – the **system** that allows the transfer of money between savers and borrowers.

Financování & Tok zdrojů finančním systémem

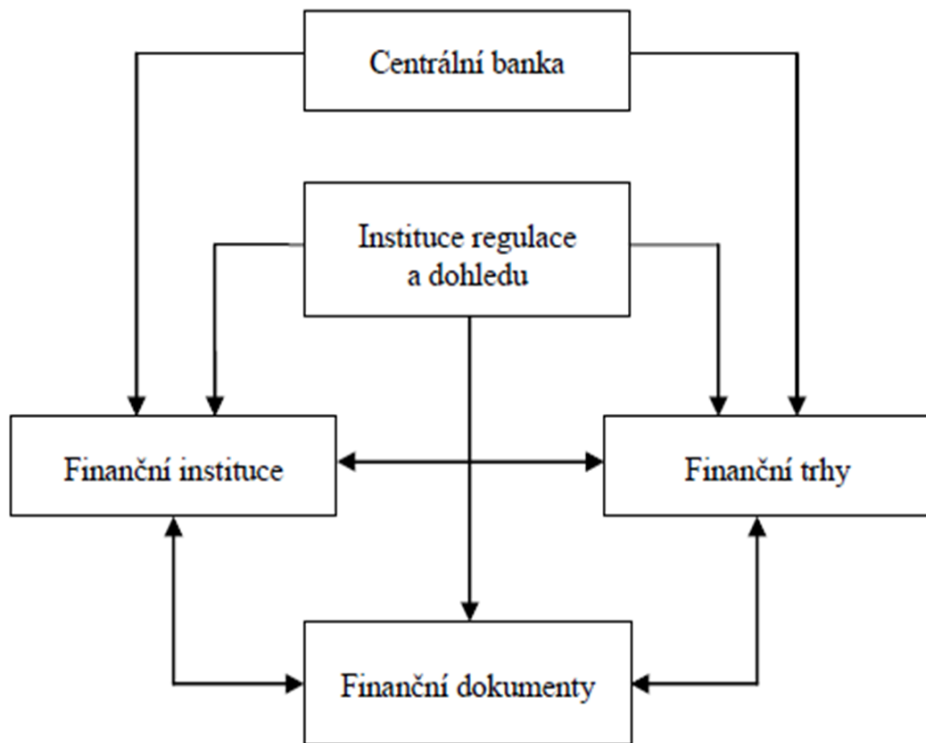

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

- Finanční systém převádí prostředky od věřitelů k dlužníkům.
- Dlužníci převádějí výnosy zpět ke věřitelům prostřednictvím finančního systému.
- Mezi věřitelé a dlužníky patří domácí i zahraniční domácnosti, podniky a vlády.
- Šipky ukazují, že finanční prostředky plynou od věřitelů-střadatelů k dlužníkům-utrácejícím dvěma cestami:
- přímé financování, kdy si dlužníci půjčují finanční prostředky přímo z finančních trhů prodejem cenných papírů,
- a nepřímé financování, ve kterém si finanční zprostředkovatel půjčuje finanční prostředky od věřitelů-střadatelů a poté tyto prostředky používá k poskytování půjček dlužníkům-utrácejícím

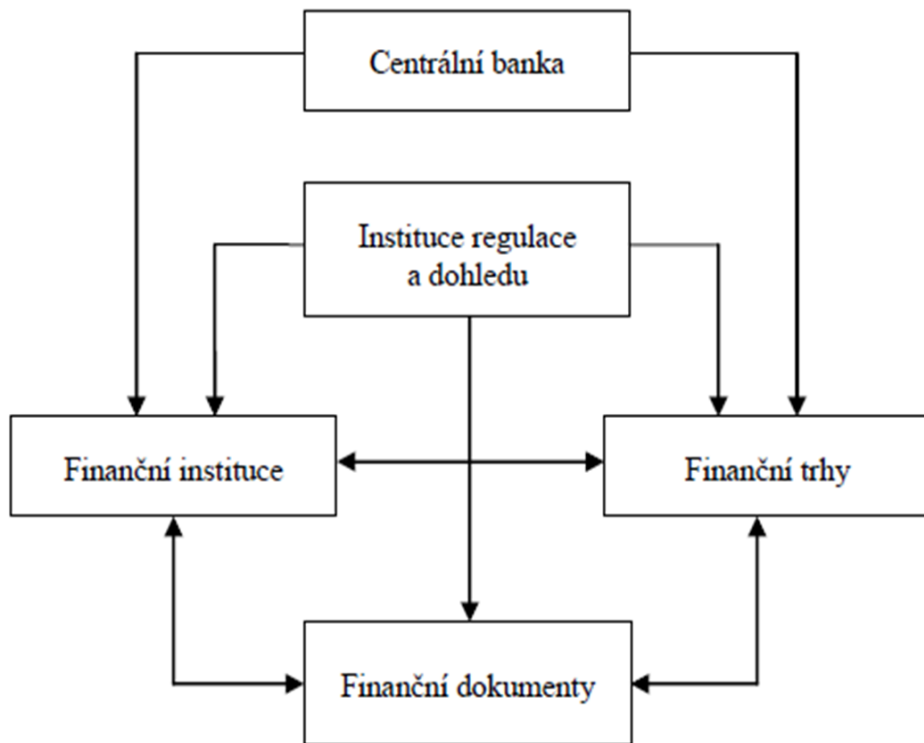
Struktura finančního systému

Centrální banka

- v ČR – Česká národní banka (ČNB)
- Centrální banka je vrcholným orgánem měnové politiky, která má za úkol prostřednictvím svých nástrojů zajistit cenovou stabilitu.
- Za tímto účelem centrální banka ovlivňuje množství peněz v oběhu (peněžní zásobu), stanovuje některé z hlavních úrokových sazeb v ekonomice nebo reguluje objem rezerv finančních institucí.
- Centrální banka rovněž zabezpečuje fungování systému plateb a zúčtování hotovostních i bezhotovostních transakcí
- Centrální banka rovněž zabezpečuje regulace a dohled

Struktura finančního systému

Finanční dokumenty (cenné papíry)

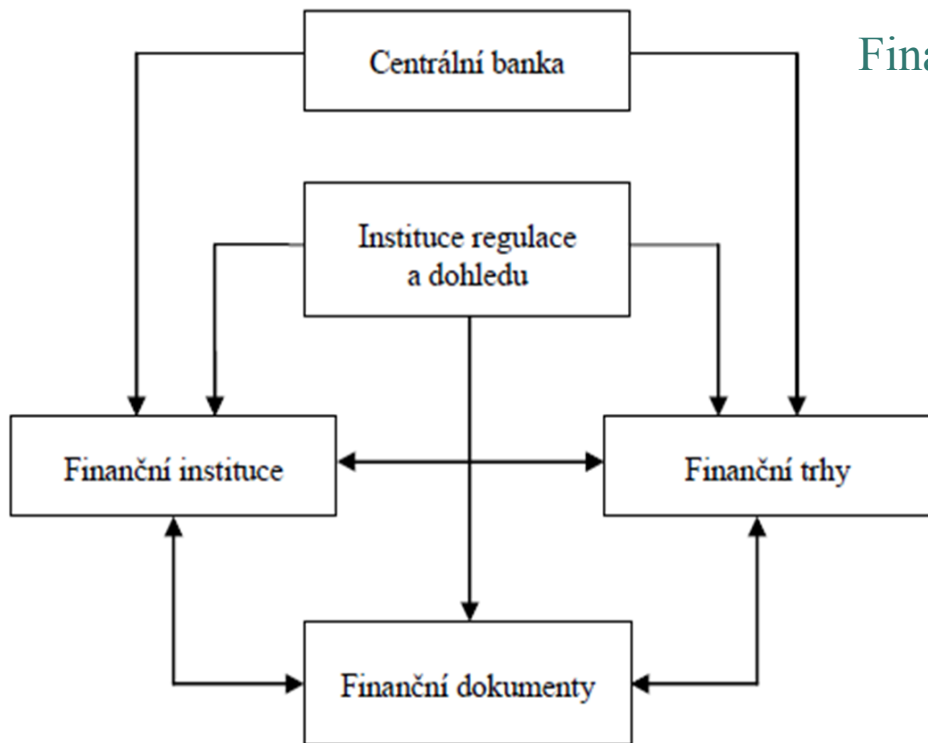
- dokumenty, které zaznamenávají (dokumentují) finanční transakci.
- Finančními dokumenty chápeme všechny druhy cenných papírů a finančních instrumentů, které umožňují dokumentování závazků a pohledávek: peníze, akcie, dluhopisy, podílové listy, směnky, šeky, ...

Struktura finančního systému

Finanční trhy

- Finanční trhy jsou buď skutečná fyzická místa nebo elektronické platformy, které podporují tok finančních prostředků mezi investory, podniky, finančními a vládními institucemi tím, že nabízejí a zprostředkovávají investice do různých druhů finančních aktiv (cenné papíry, deriváty, devizy, drahé kovy, aj.).
- několik typů finančního trhu (na různých trzích se obchoduje s různými finančními dokumenty): peněžní trh, kapitálový trh, akciový trh, dluhopisový trh, devizový trh, trh derivátů, trh drahých kovů, ...

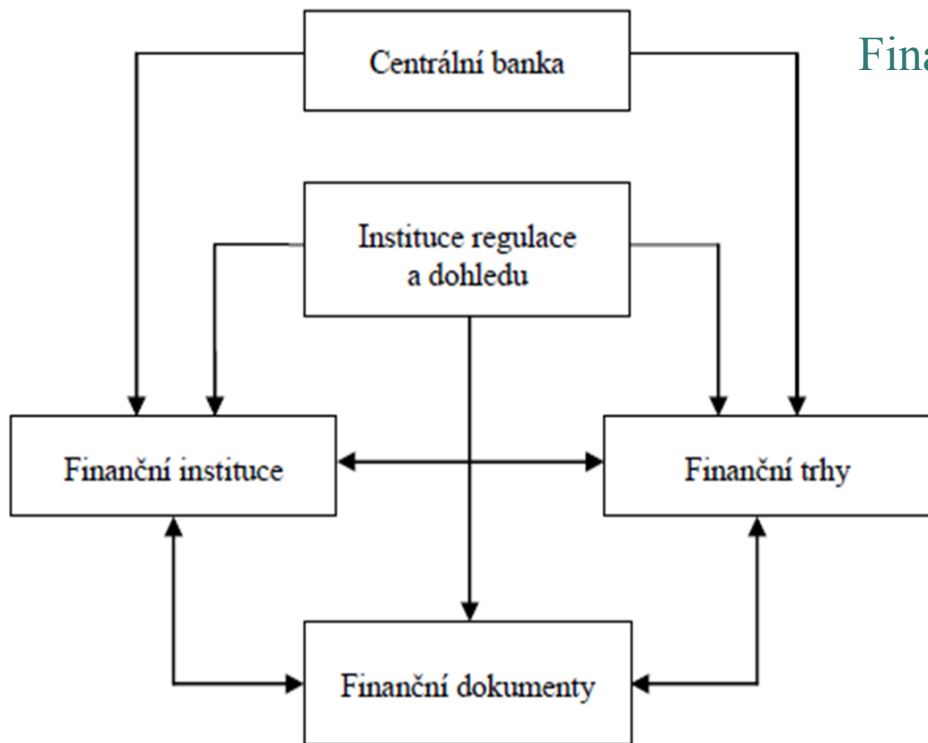
Struktura finančního systému

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Finanční instituce

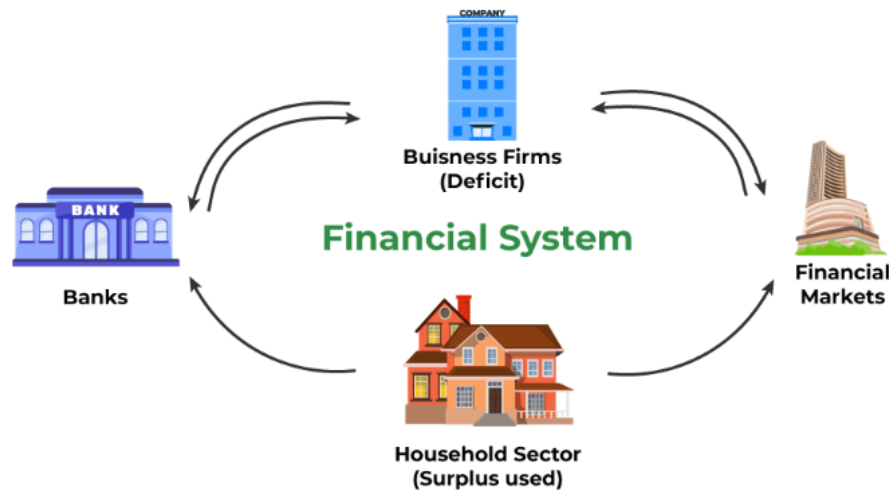
- subjekty, které vytvářejí finanční dokumenty, obchodují s nimi a zprostředkovávají pohyb zdrojů mezi účastníky trhu
- komerční (obchodní) banky, spořitelny, investiční a pojišťovací společnosti či makléřské firmy, penzijní společnosti, podílové fondy nebo družstevní záložny, obchodníci s cennými papíry, ...

Funkce finančního systému

- Přeměna úspor na investice
- Zajištění platebního a zúčtovacího styku.
- Vytváření informací a snížení informační asymetrie

Přeměna úspor na investice

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KATOVINĚ

SAVING VS. INVESTING

- Úspory a investice, jejich výše i dynamika závisí na celé řadě faktorů – především však na důchodech hospodářských subjektů a na úrokových sazbách
 - Úspory mohou vzniknout pouze za podmínky, že se ekonomické subjekty zřeknou současné spotřeby a odloží ji do budoucna.
 - Hlavním motivem takového chování je představa, že budoucí spotřeba spořicího subjektu bude vyšší než současná.
- Vyšší spotřebu zajistí produktivní využití úspor jejich přeměnou na investice, které přinesou dodatečný výnos.
 - Tento proces v podstatě znamená transfer kapitálu a kupní síly mezi spořicími ekonomickými subjekty na jedné straně a subjekty, které mají nedostatek kapitálu a možnost jeho efektivního investování na straně druhé.
 - S tvorbou úspor jsou spojeny dvě klíčové otázky, a to zda spořit a kam úspory umístit. Rozhodnutí spořit je vlastně nefinanční rozhodnutí, protože se jedná o odložení současné spotřeby, které závisí především na preferencích ekonomického subjektu a výši důchodu. Naopak rozhodnutí o umístění úspor je již čistě finančním, protože je uskutečňováno primárně v závislosti na výnosu, riziku a likviditě každé investice. I zde ovšem existuje vliv i dalších ekonomických a neekonomických faktorů jako je tradice, rozvinutost finančního systému nebo možnost investic do zahraničních finančních dokumentů.

Co je to investice?

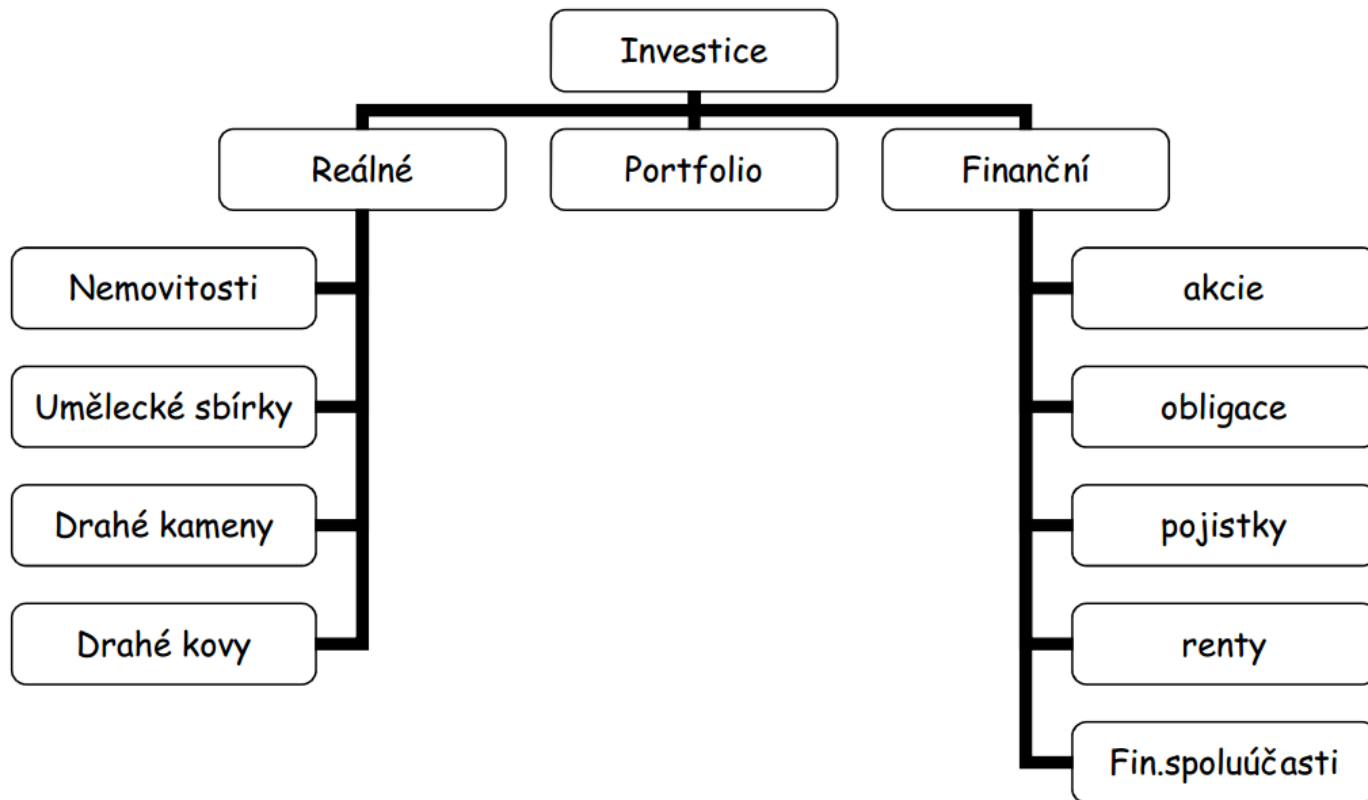

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

- **Vklad dočasně volných finančních prostředků do aktiv, jež neslouží přímé spotřebě**
 - Cíl investice – maximalizace užitku investora
- **Druhy investic** - krátkodobé, dlouhodobé, finanční a reálné (spojené s konkrétním aktivem či konkrétní podnikatelskou činností)
- **Portfoliové investice – portfolio** – soubor finančních nebo reálných aktiv nebo jejich vzájemných kombinací
- **Investiční trojuhlovník – výnos** (veškeré hotovostní toky plynoucí z investice po celou dobu její existence), **riziko** (stupeň nejistoty spojený s očekávanými výnosy) a **likvidit** (rychlost, s jakou je možno dané aktivum přeměnit na hotovost)

Typy investic

Typy finančního systému

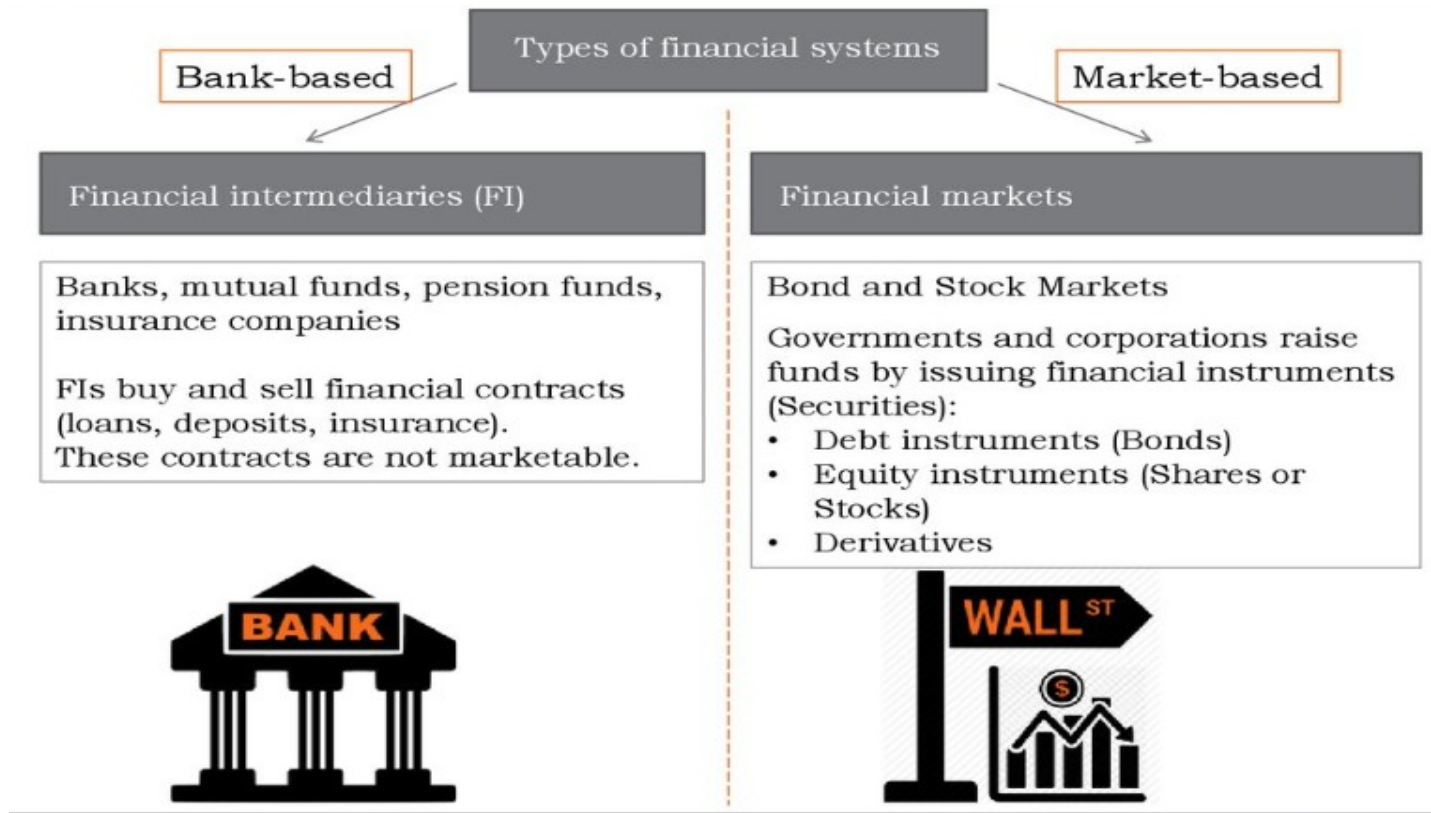

- Skutečnost, zda mají při finančním zprostředkování rozhodující úlohu finanční trhy nebo finanční zprostředkovatelé (banky) je jedním ze základních kritérií pro rozlišení dvou základních typů finančních systémů: M-systému (market-based system) a B-systému (bank-based system).
- **B-systém**
 - Dominantní postavení bank při finančním zprostředkování
 - Firmy rozhodující část cizích zdrojů získávají od bank ve formě úvěrů (finanční trhy pouze doplňkový zdroj financování)
 - Úspory domácností směřují především do bank
 - Německo, Rakousko, Česká republika, Slovensko
- **M-systém**
 - Založen na zprostředkování prostřednictvím finančních trhů
 - Domácnosti a jednotlivci přímo investují do cenných papírů a investují na kapitálovém trhu prostřednictvím institucionálních investorů (penzijních fondů, investičních fondů).
 - USA, VB

Typy finančního systému

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Typy finančního systému

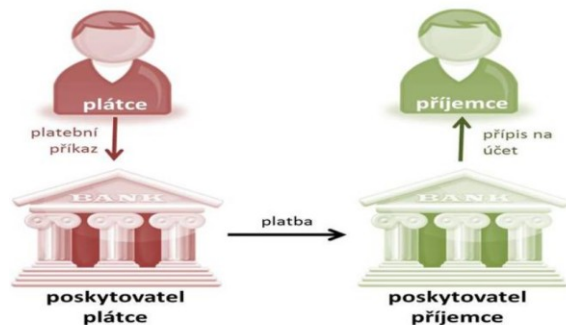
**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

Reasons for differences	Bank-based countries (Germany, Japan)	Market-based countries (USA, UK)
Households behavior	Risk averse: Hold money mainly in cash and bonds with low risk	Risk lover: Hold money mainly in risky equity(shares)
Firms behavior	Raise funds mainly from banks	Raise funds mainly from banks, but some funds are also raised from markets by issuing securities
Reaction on financial crises and bubbles	Apply heavy regulations and restrictions on stock market	All restrictions on stock market are temporary
Integration of banking and commerce	High: banks have more info about firms	Low: banks have less info about firms
Integration of banking and non-banking services	High: banks provide investment, underwriting, insurance, trust properties	Low: banks provide only traditional deposit-loan services

Zajištění platebního a zúčtovacího styku

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

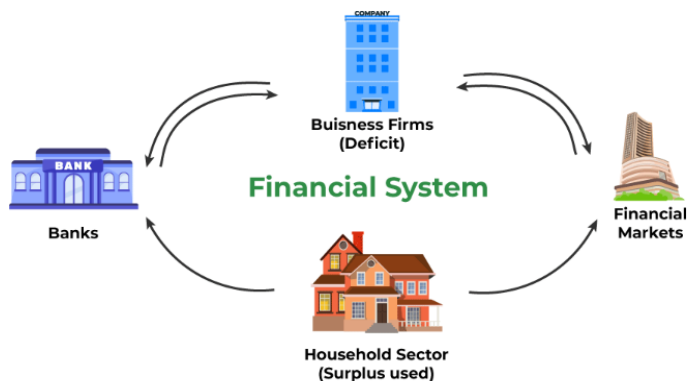

- Fungování platebního mechanismu výrazně přispívá k efektivnosti ekonomiky.
- Jedná se o uskutečnění peněžní stránky všech typů směnných a hospodářských vztahů mezi ekonomickými subjekty jako je obchod se zbožím a službami, investice do finančních i reálných aktiv nebo splácení dluhu či výplata výnosů z investic.
- Platební a zúčtovací styk v zásadě znamená, že platební příkaz, pomocí něhož jeden subjekt platí druhému, je prakticky proveden třetí stranou, která zajistí odpovídající přesun finančních prostředků.
- hotovostní platby, nástroje elektronického bankovníctví prostřednictvím internetu nebo mobilních telefonů, platební karty (kreditní, debetní, charge), platební systémy PayPal, PaySec, goPay...

Vytváření informací a snížení informační asymetrie

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

- Efektivně fungující finanční systém vytváří důležité informace.
- Podle teorie efektivních trhů, finanční dokumenty obchodované na finančních trzích jsou správně oceněny a tyto rovnovážné ceny v sobě odrážejí veškeré veřejně dostupné informace.
- Informace jsou produkovány i finančními zprostředkovateli. Klasickým příkladem je tvorba informací při vyhodnocování žádosti o úvěr. Žadatel je podle vnitřních postupů prověřen a získané informace jsou dále použity opět pro vnitřní potřebu rozhodnutí o poskytnutí úvěru.

Vytváření informací a snížení informační asymetrie

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

- Informační asymetrii vyvolává existence soukromých informací (private information, hidden knowledge), tedy informací, které jsou známy jen těm, kteří k nim mají přístup.
 - Informační asymetrie je vyvolána také faktem, že existují situace, kdy nemůžeme pozorovat chování některých lidí (hidden action).
-
- Na trzích uzavírají kontrakty subjekty, jejichž informace se významně liší
 - V ekonomické teorii je předpoklad dokonalých a volně dostupných informací
 - V realitě existují soukromé informace, které může majitel využít ve svůj prospěch (narušení konkurenčního prostředí, které zvyšuje transakční náklady a vede ve svých důsledcích k neefektivnosti)
 - **Základní typy informační asymetrie:** Nepříznivý výběr a Morální hazard

Nepříznivý výběr

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBECNÉ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Vzniká před uzavřením smlouvy mezi kupujícím a prodávajícím.
- Princip nepříznivého výběru spočívá v tom, že kupujícím nejsou známy všechny informace o nabízených výrobcích či službách
- Díky nekompletním informacím jsou produkty na trhu chápány jako identické, i když v realitě tomu tak není

- Kupující oceňuje všechny produkty na trhu průměrnou cenou, která odráží průměrnou kvalitu; průměrná kvalita výrobků se zhoršuje a na trhu jsou nabízeny pouze méně kvalitní výrobky
- Kvalitnější výrobky mohou být následně z trhu stahovány, protože prodejní cena nekryje ani výrobní náklady

Nepříznivý výběr – příklady

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Prodej ojetého auta, prodávající má lepší informace o jeho stavu, vlastnostech a kvalitě než kupující.
- Zaměstnanec má lepší informace o svých schopnostech, výkonnosti, či zdravotním stavu než jeho zaměstnavatel.
- Pojištěný má lepší informace o pravděpodobnosti vzniku pojistné události než pojišťovna.
- Manažeri vědí o firmě mnohem více než její akcionáři.
- Dlužníci mají lepší informace o možnosti splacení svého dluhu než bankéři, kteří jim poskytují úvěr.

Morální hazard

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Vzniká po uzavření smlouvy.
- Dochází v situaci, kdy rozhodnutí hospodářského subjektu jsou ovlivněna tím, že nemusí nést případné negativní důsledky změny svých rozhodnutí
- Jedna strana změní nepředvídatelným způsobem své chování. Principiálně jde o to, že jedna strana po uzavření smlouvy neočekávaně změní své chování do takové míry, že smlouva se pro druhou stranu stává nevýhodnou.
- Změna chování je možná zejména v situaci, kdy ji nelze efektivně odhalit a následné chování dobře monitorovat. Jak vyplývá ze samotného názvu, reálné uskutečnění morálního hazardu závisí významně také na morálce těchto subjektů.

- V zaměstnaneckém vztahu se mohou zaměstnanci po uzavření pracovní smlouvy vyhýbat svým povinnostem a závazkům.
- Akcionáře zajímá zisk firmy, management však může upřednostnit jiné cíle a svůj slib maximalizovat zisk, při řízení firmy obcházet.
- Neživotní pojištění. Pojištěné subjekty mohou mít tendenci po uzavření pojistky změnit své chování způsobem, který vede ve svých důsledcích ke zvýšení rizikovosti jejich aktivit a tím k větším nárokům vůči pojišťovnám.

- **Signalizování:**

- Vzniká tehdy, jestliže před uzavřením smlouvy má jedna strana možnost věrohodným způsobem zveřejnit své soukromé informace a ovlivnit tak rozhodnutí druhé, méně informované strany.
- Např. záruční doba, rating

Regulace a dohled nad finančním systémem

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- V ČR za regulaci a dohled nad celým finančním systémem a stabilitou finančního systému od 1. 4. 2006 vykonává **Česká národní banka** <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/>

- **Regulace:** Formulace a vydávání specifických pravidel pro fungování finančního systému a všech jeho součástí jako jsou finanční trhy nebo finanční instituce
- **Dohled:** Monitorování a kontrola dodržování stanovených pravidel v praxi, a případné sankce
- ČNB tedy provádí dohled nad bankovním sektorem, družstevními záložnami, kapitálovým trhem, pojišťovnictvím, penzijními společnostmi, fondy penzijních společností, směnárny a dohled nad institucemi v oblasti platebního styku.
- Stanovuje pravidla, která chrání stabilitu bankovního sektoru, kapitálového trhu, pojišťovnictví a sektoru penzijních fondů.
- Systematicky reguluje, dohlíží a popřípadě postihuje nedodržování stanovených pravidel.

Děkuji za pozornost!

Good Luck